

Vedsted Kirke

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Nordre Provsti, Vedsted Sogn

Beliggenhed

Vedsted Kirke ligger i byen Birkelse sydøst for Vedsted Kær i den sydvestlige del af Vendsyssel. Birkelse er en slynget vejby og oprindelig stationsby. Landskabet omkring byen og kirken er karakteristisk marint forland (litorinaflade), der fremstår som en stor flade kun brudt af spredt bebyggelse, læhegn og krat. Vedsted Kirke ligger i byens sydlige grænse til det åbne land.

Kirke og anlæg

Vedsted Kirke er opført i 1899 og er først i 1929 blevet udskilt som et selvstændigt sogn. Kirken er opført i røde mursten med en korsformet grundplan og har et sort skifertag med pyramideformet spir. Kirken ligger smukt i et åbent kirkegårdsanlæg. Kirkegården afgrænses mod vest og nord ind mod byen af en kirkegårdsmur af røde mursten suppleret med en række træer. Afgrænsningen til marken mod øst og landevejen mod syd er en hæk og en række træer. Fra kirken er der mod syd og øst udsigt til det omgivende landskab, der til denne side er domineret af krat og skovbevoksning. Mod nord og vest ligger kirken helt op af byens boligkvarterer.



Kortet viser Vedsted Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.



Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 1



Vedsted Kirke: Vedsted kirke er en flot kirke opført i mursten og tækket med naturskifer.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Vedsted Kirkens placering i kanten af Birkelse gør kirken markant fra landevejen vest for Aabybro på kirkens sydøstlige side. Herfra har hele kirkeanlægget stor visuel værdi og en flot placering med byen som baggrund.

Foto 2



Vedsted Kirke – nærområde I: Vedsted Kirke set fra landevejen mod sydøst, hvor den er markant med byen som baggrund.

Vedsted Kirke har en decentral placering i Birkelse der bevirker, at kirken ikke har stor visuel betydning set fra byen. Den visuelle betydning begrænses yderligere af træækken foran kirken.

Foto 3



Vedsted Kirke – nærområde II: Vedsted Kirkes visuelle betydning i det kirkenære bymiljø er væsentligt begrænset af de høje træer foran kirken mod vest.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser har Vedsted Kirke flere steder værdi som orienteringspunkt fra Vedsted Kær mod vest og Kølvring Kær mod syd, hvor det pyramideformede kirkespir skiller sig ud fra byens øvrige tage. Kirkens placering i det flade landskab betyder dog, at omgivelsernes mange læhegn, mindre krat, bebyggelse og lignende let kommer til at sløre eller helt hindre indblikket til kirken.

Foto 4



Vedsted Kirke - fjernområde: Fra de fjerne omgivelser er spiret på Vedsted Kirke flere steder synligt, da det skiller sig ud fra byens øvrige tage.

Eksisterende beskyttelse

Omkring Vedsted Kirke er de helt kirkenære arealer omfattet af en Provst Exner-fredning, der skal sikre kirkeomgivelserne mod uhenigtsmæssig bebyggelse og beplantning. Mod nord og vest er disse arealer bebyggede arealer, mens arealerne mod syd og øst henligger som græsarealer. De øvrige arealer i kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Vedsted Kirke har stor visuel betydning set fra landevejen vest for Aabybro og fra nærmiljøet mod syd og øst, hvor kirken ses som et markant element med byen som baggrund. Arealerne mellem kirken og landevejen er ubebyggede, og det anbefales, at disse arealer friholdes for bebyggelse og beplantning, så den visuelle effekt bevares. Det anbefales ligeledes, at rækken af træer langs med kirkegårdens afgrænsning ikke bliver for massiv, så den kommer til at skjule kirken. Fra de fjerne omgivelser har Vedsted Kirke ikke en markant visuel betydning, men kirketårnets synlighed som orienteringspunkt bør bevares ved planlægning af tekniske anlæg og bebyggelse i området.



- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

VEDSTED KIRKE.

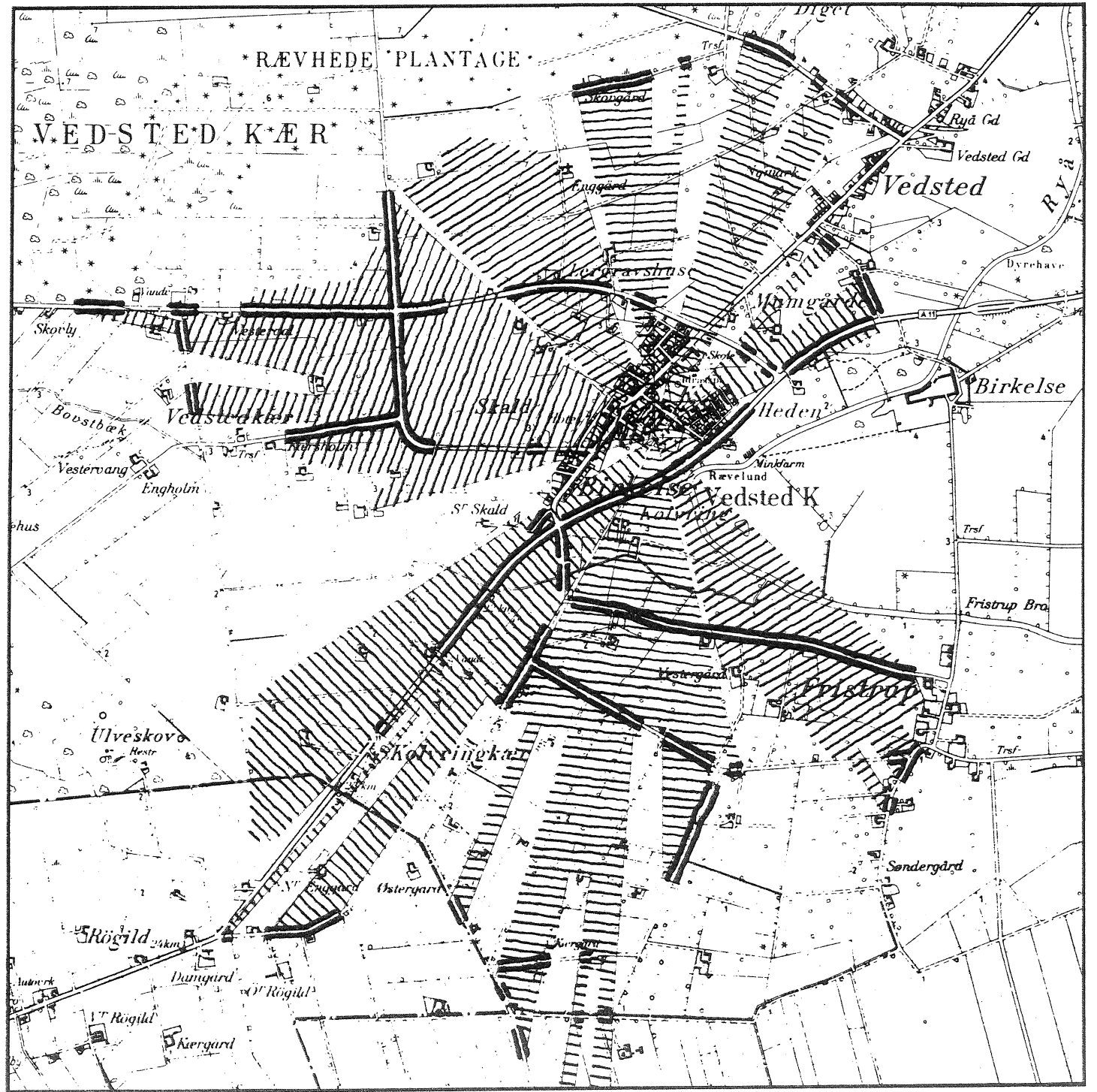
Som selvstændigt sogn dannedes Vedsted sogn så sent som i 1929 ved udskillelse af Aaby sogn. Vedsted kirke er ikke meget ældre, opført som den er i 1899. Vedsted sogn og kirke har ingen alder, sammenlignet med de øvrige sogne indenfor Aabybro kommune og disse sognes middelalder-kirker.

Kirken fremtræder som et smukt bygværk, formet over en korsformet grundplan og med facader af røde mursten. Tagene, også kirketårnets pyramide-formede spir, er beklædt med sort skifer. Vedsted kirken fremtræder således i ret mørke materiale-farver.

Dette forhold sammenholdt med kirkens placering ved Birkelse by i fladlandet, den tidligere stenalderhavbund, indebærer, at kirkebygningen ikke syner vidt i de omgivende landskaber. Høje, men i forhold til landskabsbilledet værdifulde, træplantninger omkring kirkegården begrænser yderligere Vedsted kirkes fremtræden ud-ad-til. Alene den øverste del af tårnet og selve spiret tegner således kirken i landskabsbilledet.

De gjorte betragtninger over Vedsted kirkes grad af synlighed i landskabsbilledet skal ikke på nogen måde tages til indtægt for det synspunkt, at forholdet bør ændres, eksempelvis ved fjernelse af træplantningerne omkring kirkegården. Inden for de by- og kirkenære landskaber, hvorfra kirken er synlig, bidrager denne således ved sit tårn og spir på smukkeste måde til opfattelsen af byen i landskabet.

Kirkens synsmæssige fjernvirkning fremgår af oversigtskortet samt perspektivtegningerne på siderne 56, 65, 66 og 70.



55.

Perspektivtegningen viser Vedsted kirkes spir, således som det fremtræder over Birkelse by m.m., set fra Fristrup-området >



Wester Kibe /
October 1970 / m.d.t.

Vedsted kirke og kirkegård, størstedelen af Birkelse bys bebyggelser samt tilgrænsende arealer vest og syd-øst for byen fremgår af detailkortet.

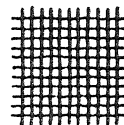
Kirkens og kirkegårdens beliggenhed i byområdet front mod det syd-østlige landskab, hvor hovedlandevejen forløber, indebærer, at bestræbelser i retning af sikring af Vedsted kirkes omgivelser især må være rettet mod arealer mellem byen og denne vej, hvorfra kirkens tårn og spir ses af de mange vej-farende.

Den meget kraftige randbeplantning omkring kirkegården samt Birkelse bys ældre beplantning og bebyggelse begrænser på smukkeste måde, sammen med det markante skovbryn langs Ryå, det nær-landskabelige billede omkring hovedlandevejen. Vedsted kirkes tårn og spir beriger dette landskabsbillede.

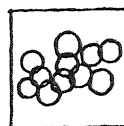
Vejbyggelinjer langs hovedlandevejen og byggelinjer langs Ryå er indtegnet på detailkortet. Disse linjer, som er fastlagt i henhold til naturfredningslovgivningen, indebærer nogen sikkerhed for fastholdelse af det beskrevne nær-landskabelige billede og indebærer dermed også en vis sikring af Vedsted kirkes nære omgivelser i det åbne land.

Den bymæssige bebyggelse nær kirken og kirkegården udgøres mod nord af nyere parcelhuse, opført i en rimelig afstand fra kirken og synsmæssigt adskilt fra denne ved kirkegårdens kraftige randplantning. Vest for kirken findes fortrinsvis ældre, omend ombygget bebyggelse langs Hjortsvej. Denne vej forbinder kirkens lille forplads og byens hovedgade, benævnt Gl. Landevej.

Bebyggelsen langs Hjortsvej har stadig en sådan karakter, understreget af kirkens tårn for enden af vejen,



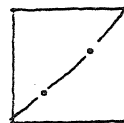
PROVST EXNER-FREDNING .



EKSISTERENDE BEPLANTNING .



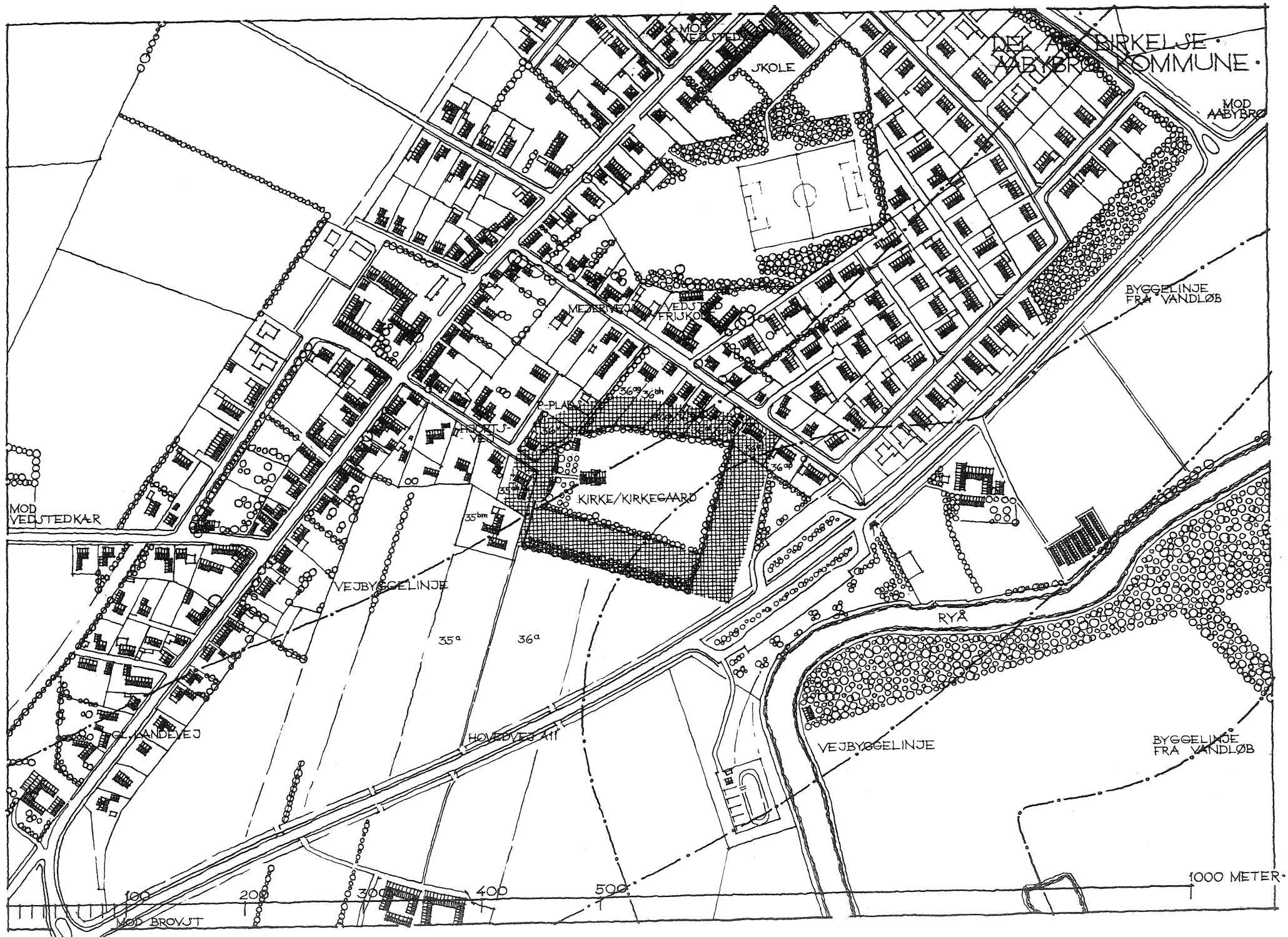
MINKFARM .



BYGCELINJE JF NATURFREDNINGSLOVEN .



GRAYHØJ . FORTIDSMINDE .



VEJBY KOMMUNE

SKOLE

MOD AABYBRØ

BYGGE LINJE
FRÅ VANDLØB

VEJBYGELINJE

PLADSE

KIRKE/KIRKEGAARD

MOD VEDSTEDKÆR

VEJBYGELINJE

35^a

36^a

RYÅ

VEJBYGELINJE

HØVEDVEJEN

VEJBYGELINJE

BYGGE LINJE
FRÅ VANDLØB

MOD BROVST

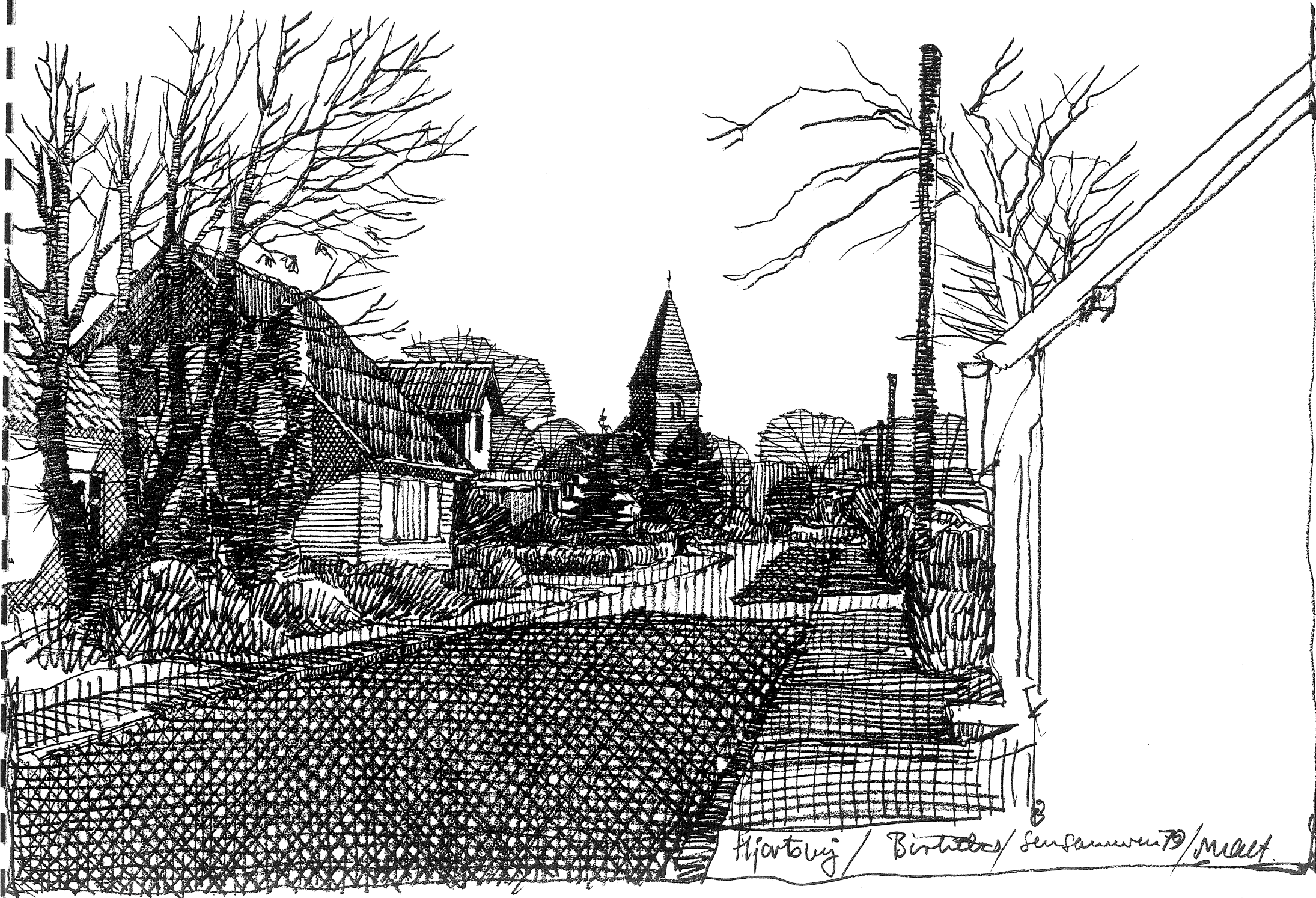
1000 METER

at byens ikke ret fjerne fortid som stationsby opfattes umiddelbart. Også i mange andre bebyggelses-samlinger i Birkelse by er denne tidligere status af stationsby stadig opfattelig.

Det er nævnt at kirken opførtes i 1899. Den bydannelsen og dermed befolkningskoncentration, som gik forud for erkendelsen af behov for en egen kirke i Birkelse -Vedsted-området - og senere for dannelsen af det selvstændige sogn - tog for alvor fat efter etableringen af Birkelse station i forbindelse med anlæggelsen af Frederikshavn-Fjerritslev-banen i løbet af 1890-ernes sidste halvdel. Birkelse bys ældre bebyggelser og kirken er altså opført inden for samme periode omkring skiftet til vort århundrede. Stationsby-tiden kalder man ofte af forståelige grunde denne periode. Som eksponent for stationsby-tidens ret omfattende kirkebyggeri er Vedsted kirke typisk for tidens byggeskik og tilmed særdeles vellykket som arkitektur betragtet.

Vedsted kirkes omgivelser frededes i begyndelsen af 1950'erne i det omfang, som fremgår af detailkortet. Den eksisterende kirkefredning omfatter således arealer på alle sider af den nuværende kirkegård. Syd og øst for kirkegården berøres matr. nr. 36 a af kirkefredningen. Det bemærkes, at den del af det fredede areal, som er beliggende umiddelbart syd for kirkegården, er erhvervet af menighedsrådet med henblik på eventuel kirkegårdsudvidelse. Nord for kirkegården berøres følgende parceller, nævnt fra øst mod vest af kirkefredningen: 36 ai, 36 al, 36 ak, 36 ah, 36 ag, 36 af, 36 ae og 36 v. Vest for kirkegården berøres parcellerne matr. nr. 'e 36 q og 35 ah.

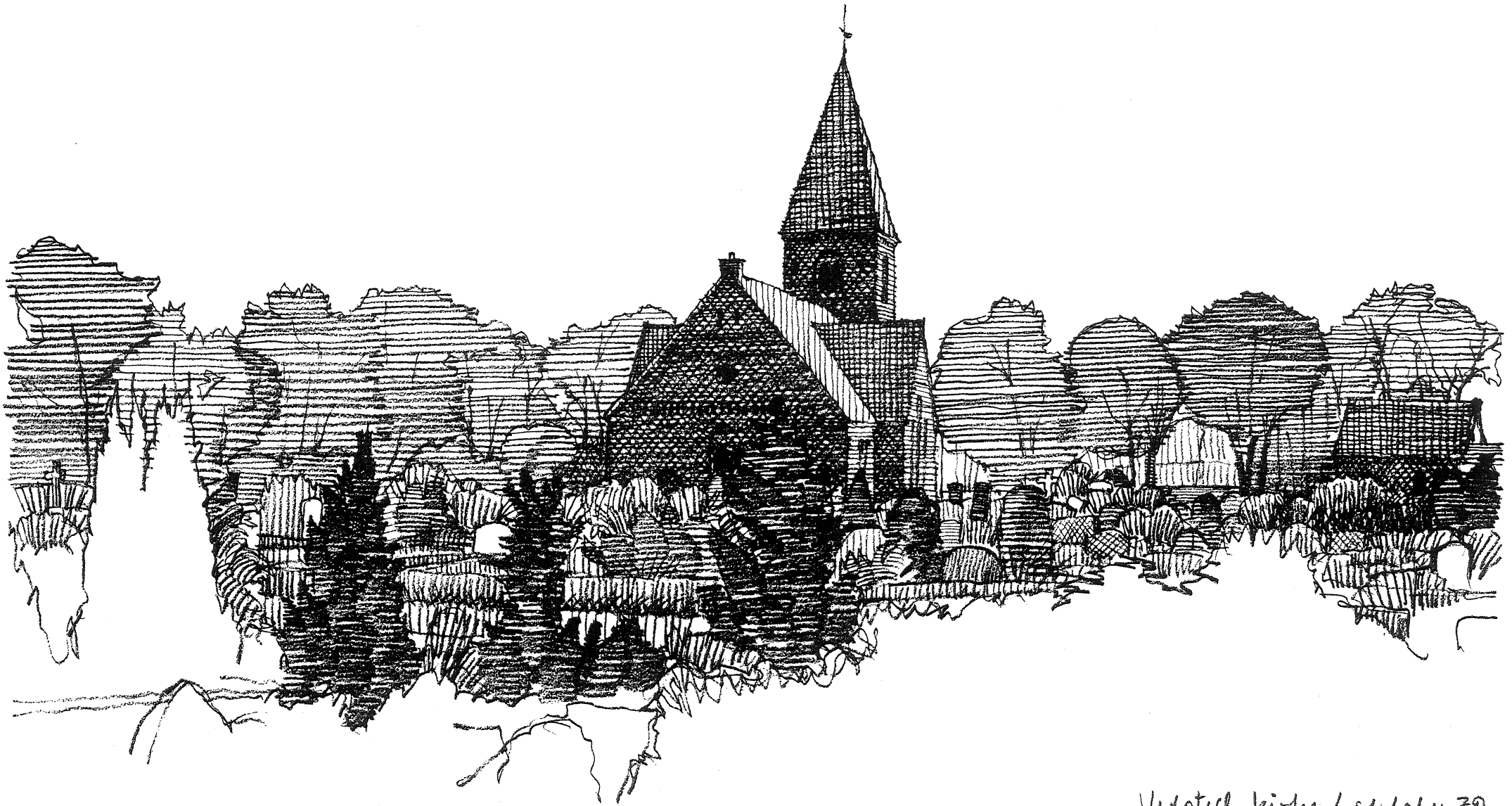
Den eksisterende kirkefredning er ikke, så vidt skønnet på stedet, anfægtet af nye bebyggelser eller anlæg.



Hjortvej / Birkebros / Samsøvej / Mølle

61.

Vedsted kirke set fra øst, fra selve kirkegården >



Vedsted kirke / aulahu 79
maai

63.

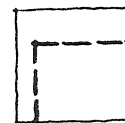
Det supplerende detailkort viser omfang og art af godkendte § 15-rammer for Birkelse bys vedkommende. Kirkegårdsarealets betegnelse som område til offentlige formål bemærkes.

Endvidere anføres på dette supplerende kort, som er delvist udtryk for Aabybro kommunes planlægning af bysamfundet Birkelse, at et areal uden for § 15-ramme-områderne benævnes som område til plejehjem. Dette forslag til placering af nyt plejehjem i Birkelse er et af del-resultaterne af en nyligt gennemført planlægningsindsats omkring Birkelse bys udvikling.

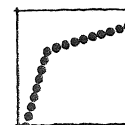
Udvalget for ejendomme og miljø, som har forestået denne nylige planlægning, har i forbindelse hermed ladet gengive de på efterfølgende sider viste to perspektivtegninger, som redegør dels for det nuværende "billede" af byen, set fra hovedlandevejen, dels for det ændrede "billede" som følge af det forventede plejehjemsbyggeri. Dette byggeris karakter påregnes præget, blandt andet, af tagenes form som saddeltage med hældning, som findes i byens ældre bebyggelser eller findes i flertallet af landbrugsejendommene i det tilgrænsende, åbne land.



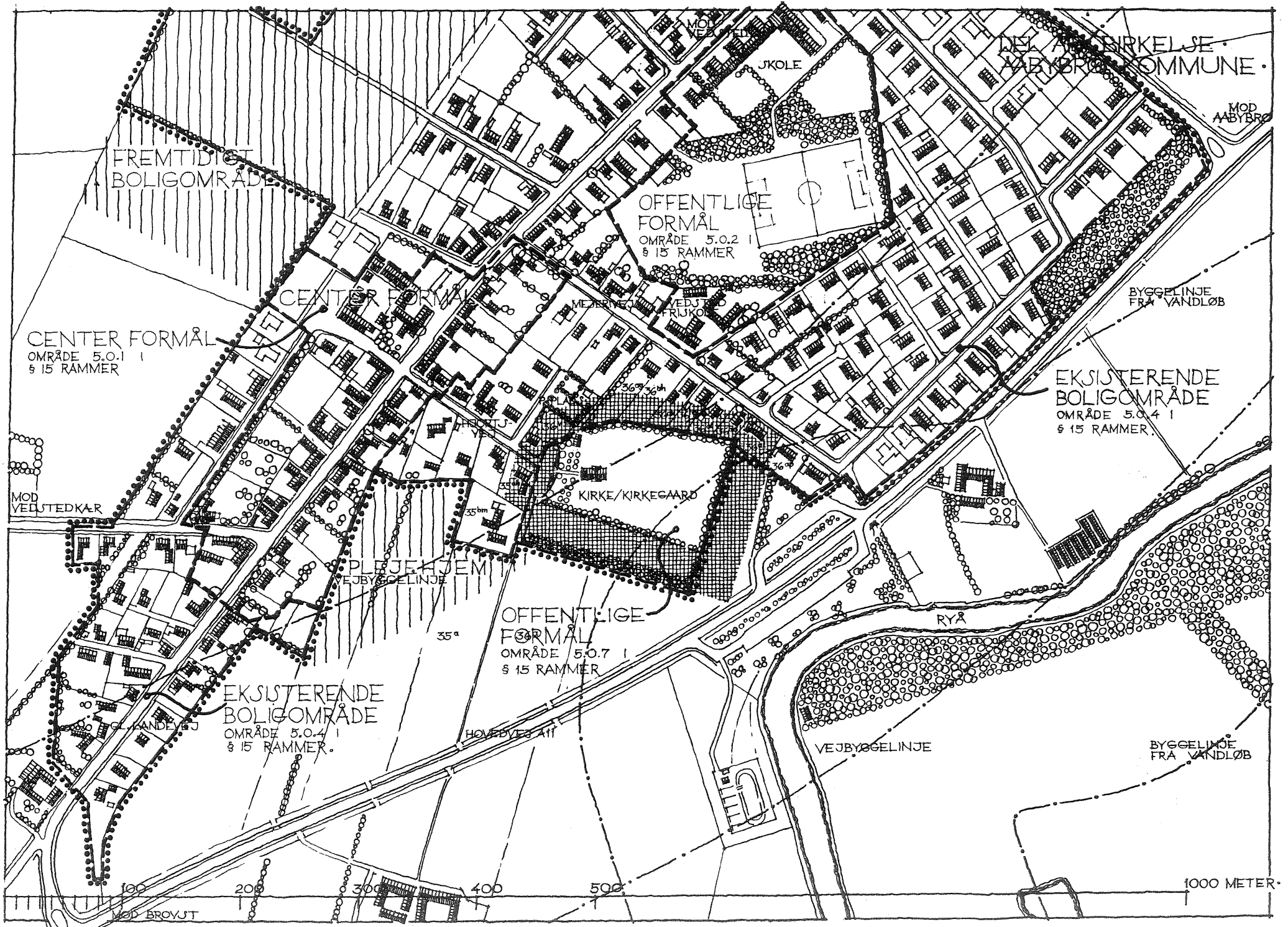
PLANLAGT BYVÆKST ·

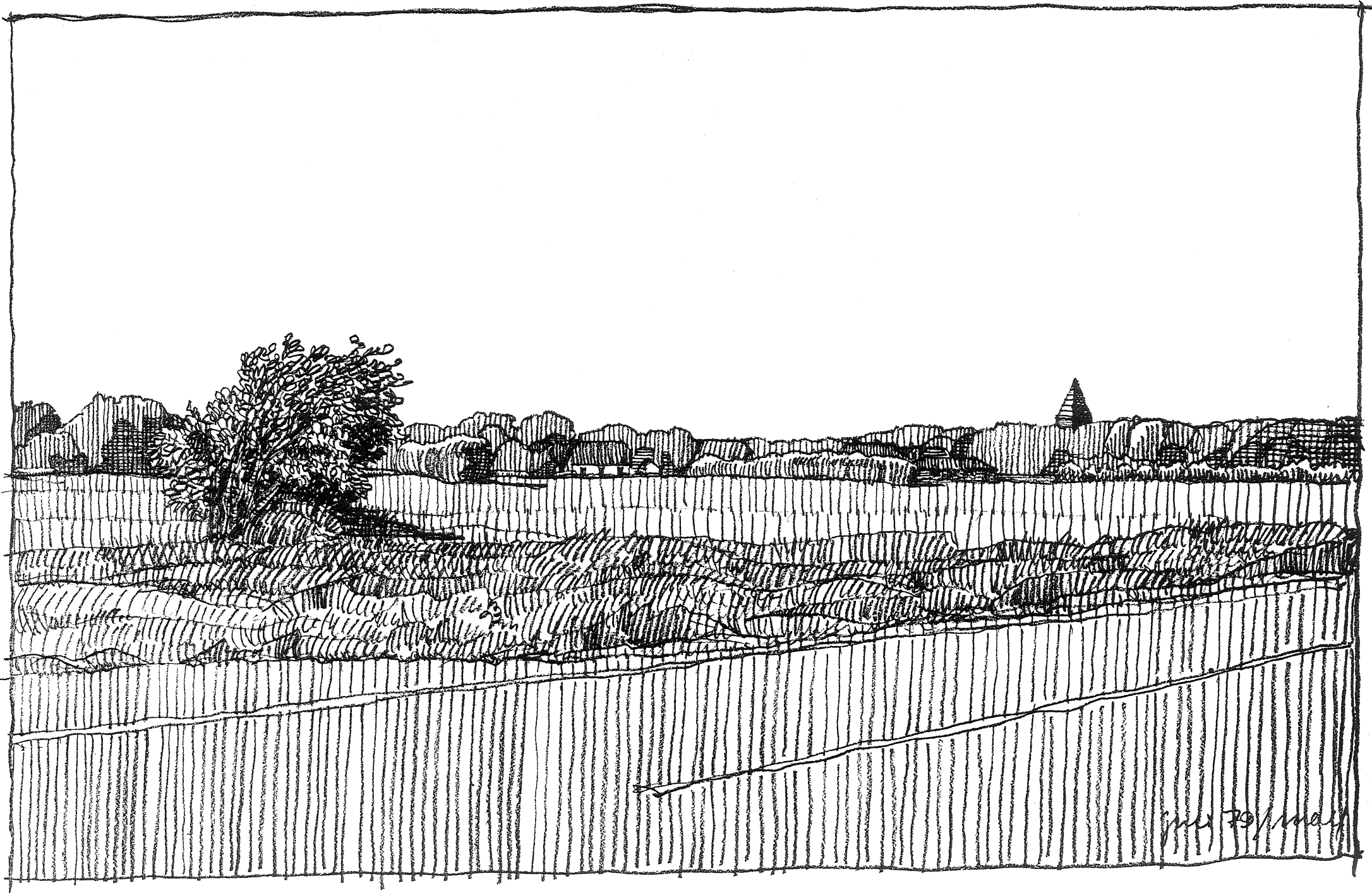


OMRÅDEGRÆNJE · § 15 RAMMER ·

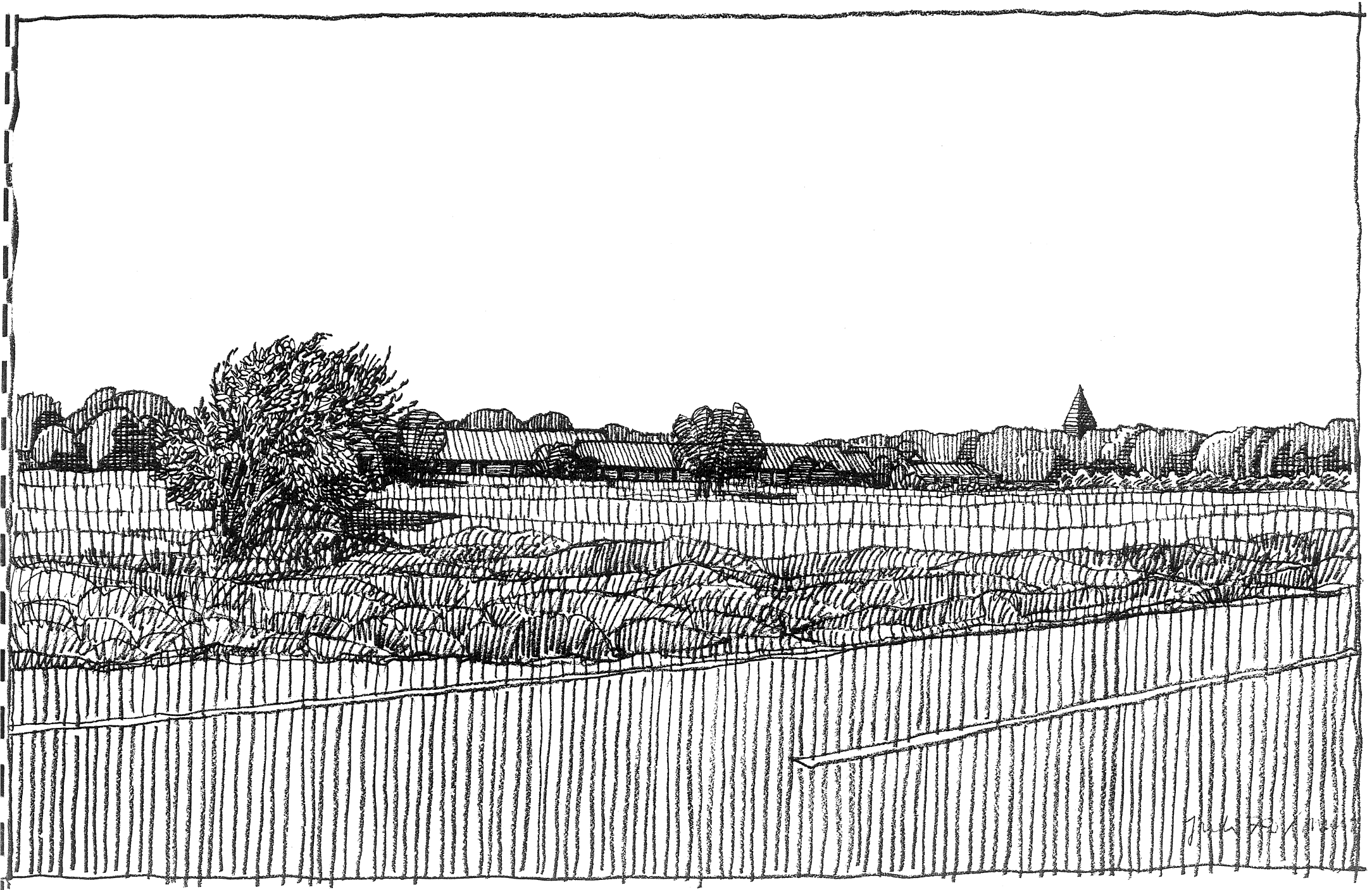


BYZONE ·





John Johnson



SIKRING af VEDSTED KIRKES OMGIVELSER.

De flade dyrkningsarealer langs hovedlandevejen, nord for denne, må betegnes som interesseområde I. Fra hovedlandevejen betragtet, fremtræder såvel by som kirke i et samspil med landskabet, som er værd at bevare.

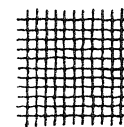
Interesseområder II udgøres dels af by-nære eller by-omfattede arealer, dels af arealer langs hovedlandevejens sydside.

På konklusionskortet vises interesseområdernes beliggenhed, idet udstrækningen af interesseområde II syd for hovedlandevejen begrænses dels af vejbyggelinjen og Ryå, dels af linjer, trukket i forlængelse af Tranumvej og Gl. Landevej, hvor disse veje er tilsluttet hovedlandevejen.

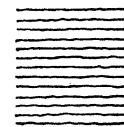
Med udpegningen af det viste interesseområde I forudses ikke vanskeligheder i forhold til det således udtrykte ønske om dette areals fortsatte friholdelse for bebyggelse.

Med udpegningen af de by-nære og by-omfattede arealer som interesseområder II, ønskes udtrykt, at ny bebyggelse, herunder især det påtænkte plejehjem, og eksisterende bebyggelse udføres eller bibeholdes i en sådan ydre fremtræden, som hensynet til Vedsted kirke berettiger til.

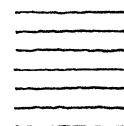
Med udpegningen af interesseområde II, syd for hovedlandevejen, udtrykkes, at opmærksomheden må være rettet mod de derværende landbrugsejendomme og de bygge- eller anlægsbehov, som naturligt kan opstå omkring disse. Tårn-siloanlæg, etableret i forbindelse med landbrugsejendommene, kan meget let på uhensigtsmæssig måde påvirke opfattelsen af nær-landskabet omkring hovedlandevejen - og kan således i forhold til opfattelsen af Vedsted kirke virke ødelæggende.



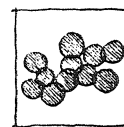
PROVST EXNER-FREDNING .



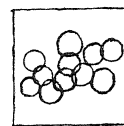
INTERESSEOMRÅDE I .



INTERESSEOMRÅDE II .



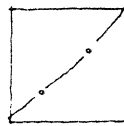
NY BEPLANTNING .



EKSISTERENDE BEPLANTNING .



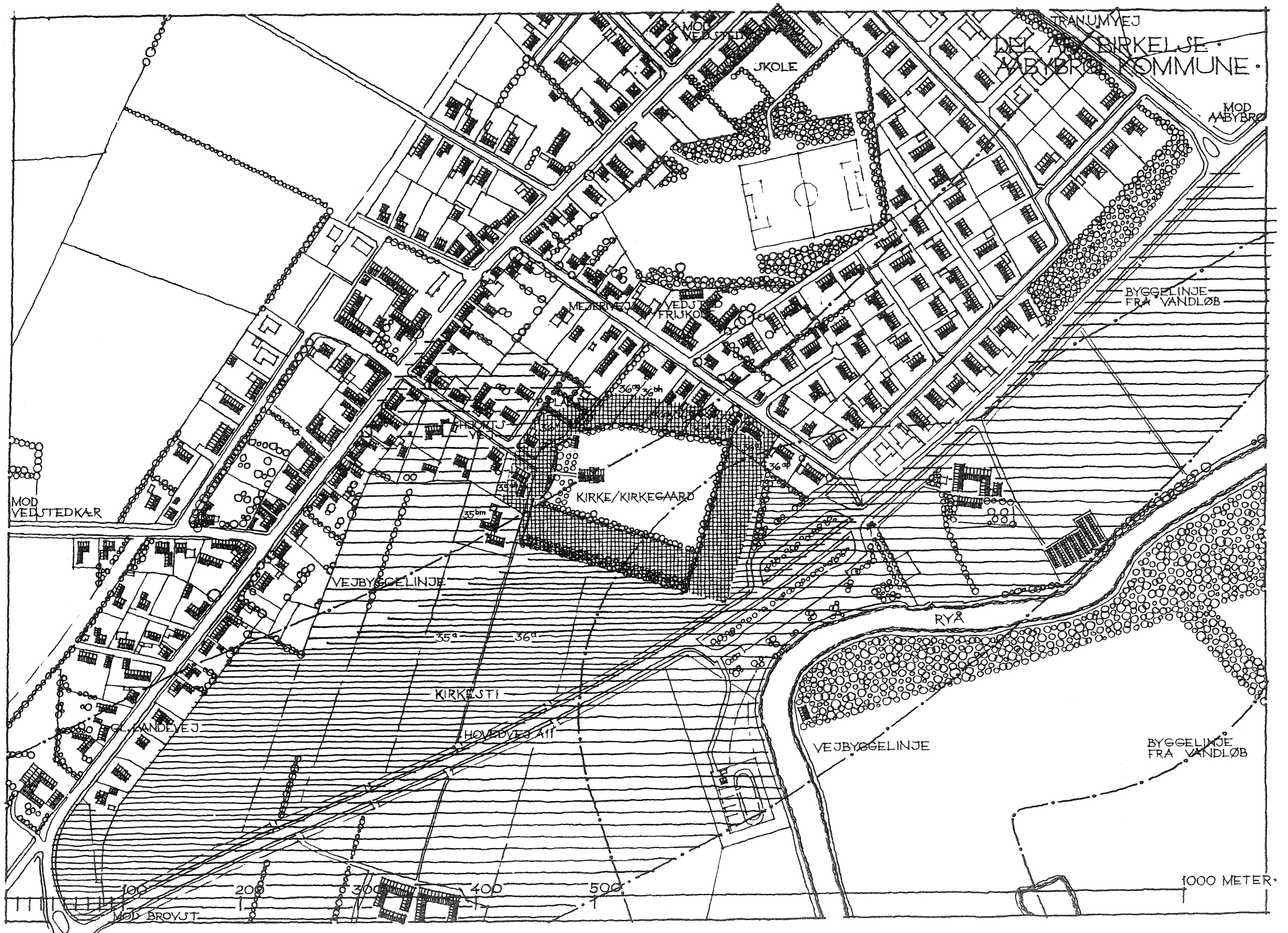
MINKFARM .



BYGGELINJE JF NATURFREDNINGSLOVEN .



GRAYHØJ • FORTIDSMINDE .



Pleje af de kirkenære omgivelser foreslås således:

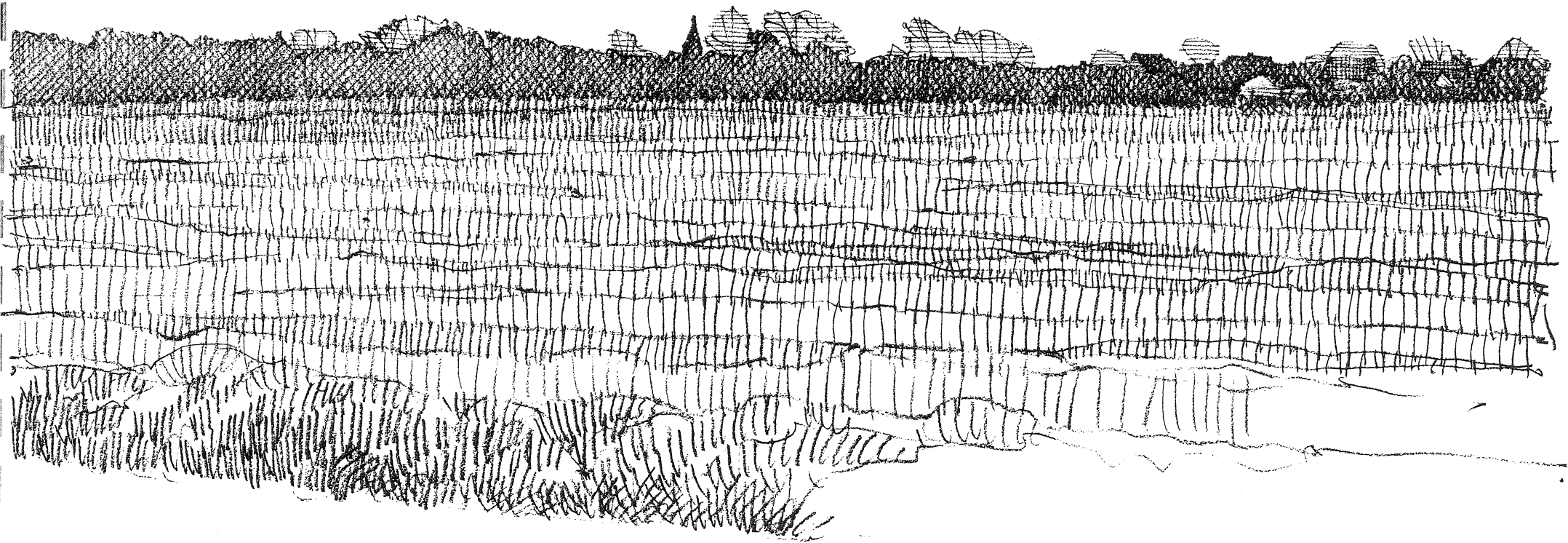
1. Anlæggelse af kirkegårdsudvidelsesarealet, syd for kirkegården, som græsbeklædt areal. Eventuelt opføres mindre bygning her, indeholdende bl.a. redskabsrum. I menighedsrådets overvejelser indgår dog en alternativ placering af en sådan bygning nær det eksisterende kapel.

2. Fornyelse af beplantning og belægning langs kirkeforpladsens østlige begrænsning - umiddelbart uden for kirkegårdsmuren ved hovedindgangen.

3. Opretholdelse af den kirkegårdsomgivende beplantnings karakter af løvtræs-plantning. Beplantningen omkring kirkegårdsudvidelsesarealet vil blive holdt i en sådan højde, at indblikket mod kirken ikke forringes. Eksisterende træplantning mellem nuværende kirkegård og udvidelsesarealet opretholdes delvist af hensyn til træplantningens landskabelige betydning.

4. Beplantning med opstammede træer søges etableret på parkeringspladsen nord for kirkegården / øst for pensionistboligerne.

5. Kirkegårdsmur opføres i rød tegl, langs kirkegårdens nordre, østre og søndre afgrænsning, idet en sådan mur placeres langs "indersiden" af den kirkegårds-omgivende træplantning.



Birchelo / kirke & by
set fra træstuen
november 1979 / malt.